

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Окуньовської Юлі Вікторівни
«Діяльність громадських організацій Польщі у контексті її
європейської інтеграції», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні
інститути та процеси

Демократичні перетворення, що відбулися у Польщі наприкінці 1980-х – на початку 1990-х років зумовлені крахом комуністичного блоку та бажанням Польщі бачити себе європейською. Польща зуміла трансформувати свою політичну систему та обрала курс на європейську інтеграцію. Громадські організації взяли на себе функцію координатора акцесійного шляху. Громадські організації у розвинених державах світу виступають агентами змін, носіями цінностей, що пропагують політику «знизу» та зумовлюють демократичний розвиток. Надзвичайно актуальною постає наукова проблема у період трансформацій уже самого Європейського Союзу, який зазнає відчутних змін після проголошення Brexit. Вивчення діяльності громадських організацій до вступу та у період повноправного членства показує стан впливовості на політичні процеси громадських організацій.

Відтак, дисертаційна робота Ю. В. Окуньовської, що присвячена дослідженню діяльності громадських організацій у контексті європейської інтеграції, є безперечно актуальною, в тому числі й для України.

Зміст, структура і логіка дисертаційної роботи переконує, що дисертант поставив перед собою за мету визначити специфіку реалізації діяльності громадських організацій Польщі у контексті її європейської інтеграції.

Проаналізувавши актуальність проблематики, дисертант успішно узгодив мету та завдання дисертації. Структура роботи та послідовність викладення матеріалу є цілком логічними, а кожен із розділів завершується обґрунтованими висновками.

Значну увагу дисертант приділяє питанню сутності категорії «третій сектор», «громадянське суспільство», де вказує, що ці поняття не є ідентичними та мають ієрархічну структуру. Так «третій сектор», на думку автора – дієва частина громадянського суспільства. І з цим можна цілком погодитись.

Особливий інтерес викликають результати наукових пошуків щодо аналізу окремо взятих організацій, основною сферою діяльності яких була європейська інтеграція. Автор обрав для свого дослідження п'ять провідних польських організацій, аналізуючи їх діяльність, вплив, фінансування та зовнішню підтримку. У результаті дисертанткою було з'ясовано, що зовнішнє фінансування на етапі вступу відіграло вирішальну роль у діяльності громадських організацій.

У роботі наголошується, що імплементація Польщею Європейських договорів відбувалась паралельно з процесами інституціоналізації організацій громадянського суспільства. Крім того, аналізуючи європейські договори, які підписувала Польща у процесі вступу до ЄС, автор звертає увагу на зазначені в них положення про діяльність громадських організацій, що свідчить і про міжнародну інституціоналізацію «третього сектору» Польщі.

Дисертанткою було запропоновано термін «громадська інтеграція», що показує інтегрованість громадських секторів держав-членів ЄС, зберігаючи при цьому державні кордони.

Особливої уваги заслуговують громадські організації Польщі, які на сучасному етапі самі стали бенефіціарами та сприяють поширенню європейських ідей серед країн, які інтегруються. Викликає інтерес наведена у роботі динаміка розвитку громадських організацій (на прикладі їх кількісного складу зовнішнього і внутрішнього фінансування).

Завершується робота змістовними та самостійними висновками, у яких підбито підсумки основних результатів дослідження. Вони є достатньо обґрунтованими, а пропозиції мають практичну значущість та можуть бути

корисними у процесі вдосконалення інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів України.

Автором з'ясована специфіка формування політико-правових засад, принципів та механізмів реалізації діяльності громадських організацій на основі державного законодавства та європейської системи договорів. Визначено стан громадського сектору на сучасному етапі розвитку Польщі та зазначено, що незважаючи на світові тренди до демократизації, показники стану громадянського суспільства та демократії у Польщі падають.

Разом з тим, попри відзначені вище притаманні позитивні риси дисертаційного дослідження, слід зазначити наступні дискусійні положення та зауваження.

По-перше, автор у дисертаційному дослідженні звертає увагу на розкриття стартових умов європейської інтеграції, вказуючи на політичні, економічні та соціальні причини зміни зовнішнього вектору, проте, не в достатній мірі відображає ставлення суспільства до суспільних трансформацій.

По-друге, потребує візуалізації питання щодо фінансування організацій, що уявляється достатньо важливим аспектом цього дослідження. Автор подає статистичні дані по періодам, які б краще представити у тексті у вигляді таблиці із зазначеними джерелами та сумами коштів вступного періоду і повноправного членства.

По-третє, недостатньо розкриті інформаційні кампанії, які проводилися громадськими організаціями та урядом у контексті європейської інтеграції. Так, автор аналізує інформаційні кампанії лише перед вступним періодом, майже не торкаючись їх діяльності протягом усього періоду європейської інтеграції, хоча ці кампанії проводилися достатньо активно як окремо урядом, так громадським сектором.

По-четверте, досліджуючи сучасний період, автор звертається до законодавства та постанов уряду, зазначаючи, що Національний інститут свободи – «Центр розвитку громадянського суспільства» був сприйнятий незадовільно представниками громадянського суспільства. Варто було б

дослідити статистику сприйняття даного закону представниками громадських організацій, що додало б роботі більш прикладний характер і практичне значення.

Разом з тим, висловлені зауваження не зменшують наукової цінності дисертаційного дослідження Ю. В. Окуньовської і не впливають суттєво на позитивну оцінку проведеного дисертаційного дослідження в цілому.

Відтак, наукові положення, висновки і рекомендації дисертації мають достатнє теоретичне, методологічне та емпіричне обґрунтування. Це обумовлене кількістю проаналізованих дисертантом наукових праць (309 найменувань), апробацією результатів дослідження на міжнародних та загальноукраїнських науково-практичних конференціях.

Дисертант має значний науковий доробок, який викладено у 19 одноосібних публікаціях, серед них – 7 наукових статей, які опубліковані у фахових виданнях з політичних наук (5 – у фахових виданнях України, 2 – у закордонних фахових виданнях, що внесені до міжнародних наукометричних баз), 6 статей в інших наукових виданнях, 6 тез доповідей на міжнародних та загальноукраїнських наукових конференціях. Друковані праці достатньо відображають зміст і основні положення дисертаційного дослідження.

Виходячи з викладеного вище, можна зазначити, що результати дослідження можуть бути використані громадськими організаціями, місцевою та державною владою; у навчальних курсах з політології, соціології, політичної конфліктології тощо.

Дисертаційне дослідження Окуньовської Ю. В. відповідає паспорту спеціальності 23.00.02 – політичні інститути та процеси. Текст автореферату повною мірою розкриває зміст дисертаційної роботи. Їх основні положення ідентичні.

Проведений аналіз дає підстави стверджувати, що представлена дисертаційна робота «Діяльність громадських організацій Польщі у контексті її європейської інтеграції» є самостійним, цілком завершеним науковим дослідженням, яке містить обґрунтовані та достовірні наукові результати і відповідає сучасним вимогам Міністерства освіти і науки України щодо

такого роду наукових робіт. Тому є всі підстави вважати, що автор дисертаційного дослідження Окуньовська Юля Вікторівна заслуговує на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути і процеси.

Офіційний опонент:

доктор політичних наук, професор,
завідувач кафедри політичних наук і права

ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

С. М. Наумкіна

